

Η θρησκεία μπορεί να βλάψει σοβαρά την υγεία (Κρίστοφερ Χίτσενς)

«Στους σκοτεινούς χρόνους, οι άνθρωποι καθοδηγούνταν καλύτερα από τη θρησκεία, όπως στην κατασκότεινη νύχτα ο τυφλός είναι ο καλύτερος οδηγός· γνωρίζει τους δρόμους και τα μονοπάτια καλύτερα από κάποιον που μπορεί να δει. Όμως, στο φως της ημέρας, είναι παράλογο να χρησιμοποιείς έναν τυφλό για οδηγό».

Χάινριχ Χάινε

Το φθινόπωρο του 2001 βρισκόμουν στην Καλκούτα με τον λαμπρό φωτογράφο Σεμπαστιάο Σαλγκάδο, τον μεγαλοφυή Βραζιλιάνο που με τη φωτογραφική του μηχανή παρουσιάζει παραστατικά τη ζωή μεταναστών, θυμάτων πολέμου και εργατών που μοχθούν να αποσπάσουν πρωτογενή προϊόντα από ορυχεία και λατομεία και δάση. Ταξίδευε ως απεσταλμένος της UNICEF και προωθούσε τη σταυροφορία του -με την καλή έννοια του όρου- ενάντια στη μάστιγα της πολιομυελίτιδας. Χάρη στο έργο εμπνευσμένων και φωτισμένων επιστημόνων όπως του Τζόνας Σαλκ, τα παιδιά σήμερα μπορούν να προστατευτούν από αυτήν την φρικτή αρρώστια με αμελητέο κόστος: Τα ελάχιστα λεπτά που κοστίζουν οι δύο σταγόνες του υγρού με το οποίο εμβολιάζονται τα βρέφη από το στόμα. Οι πρόοδοι στην ιατρική είχαν καταφέρει να μας κάνουν να αφήσουμε πίσω μας τον φόβο της ευλογιάς, και προσδοκούσαμε με βεβαιότητα ότι ένας ακόμη χρόνος θα έκανε το ίδιο και με την πολιομυελίτιδα. Όπως φαινόταν, ολόκληρη η ανθρωπότητα είχε ενωθεί για αυτόν τον σκοπό. Σε αρκετές χώρες, συμπεριλαμβανομένου του Ελ Σαλβαδόρ, εμπόλεμοι είχαν εξαγγείλει κατάπαυση του πυρός για να μπορούν οι ομάδες εμβολιασμού να κινούνται ελεύθερα. Εξαιρετικά φτωχές και υπανάπτυκτες χώρες είχαν συγκεντρώσει τους απαιτούμενους πόρους για να φτάσουν τα καλά νέα σε κάθε χωριό: Στο εξής, τα παιδιά δεν θα πέθαιναν ούτε θα γίνονταν ανάκανα και δυστυχισμένα από αυτήν την φρικιαστική αρρώστια. Στην Ουάσιγκτον, όπου εκείνη τη χρονιά πολλοί άνθρωποι παρέμεναν από φόβο κλεισμένοι στο σπίτι τους μετά την τραυματική εμπειρία της

11ης Σεπτεμβρίου, η μικρή κόρη μου χτυπούσε απτόητη πόρτες την παραμονή των Αγίων Πάντων, τιτιβίζοντας συνθήματα της UNICEF και θεραπεύοντας ή σώζοντας, με κάθε χούφτα κερμάτων που της έδιναν, παιδιά που δεν θα συναντούσε ποτέ της. Είχες την σπάνια αίσθηση ότι συμμετείχες σε μια πέρα ως πέρα θετική πρωτοβουλία.

Ο κόσμος στη Βεγγάλη, ειδικά οι γυναίκες, συμμετείχαν στον αγώνα με ενθουσιασμό. Θυμάμαι κάποια συνάντηση, όπου αστές κυρίες της Καλκούτας σχεδίαζαν να συνεργαστούν, χωρίς αμηχανία, με τις πόρνες της πόλης για να διαδώσουν το μήνυμα σε κάθε γωνιά της κοινωνίας: Φέρτε τα παιδιά σας, χωρίς διατυπώσεις και ερωτηματολόγια, και δώστε τους να πιουν δυο σταγόνες από το υγρό. Μια γυναίκα είχε ακούσει ότι λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη κάποιος νοίκιαζε έναν ελέφαντα που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για μια διαφημιστική παρέλαση. Τα πάντα πήγαιναν καλά· σε μία από τις πιο φτωχές πόλεις και χώρες του κόσμου θα γινόταν νέα αρχή. Και τότε έφτασε στα αυτιά μας μια φήμη. Σε απομακρυσμένες περιοχές, μουσουλμάνοι αρτηριοσκληρωτικοί διέδιδαν ότι οι σταγονίτσες του εμβολίου αποτελούσαν μέρος μιας πλεκτάνης. Όποιος πάρει αυτό το επικίνδυνο δυτικό φάρμακο, θα πάθει ανικανότητα και διάρροια (φριχτός συνδυασμός) .

Αυτό ήταν πρόβλημα, επειδή οι σταγόνες του φαρμάκου πρέπει να ληφθούν σε δύο δόσεις -η δεύτερη δόση συμπληρωματικά για να εξασφαλιστεί η ανοσία- και επειδή ακόμη και ελάχιστοι ανεμβολίαστοι άνθρωποι αρκούν για να επιβιώσει και να ακμάσει ξανά και να εξαπλωθεί μέσω της επαφής και του νερού το μικρόβιο. Όπως και με την ευλογία, η εξάλειψη της νόσου πρέπει να είναι παντελής. Καθώς έφευγα από την Καλκούτα, αναρωτιόμουν αν η Δυτική Βεγγάλη θα προλάβαινε να απαλλαγεί από την επιδημία της πολιομυελίτιδας μέχρι το τέλος της επόμενης χρονιάς. Έτσι, θα έμεναν μόνο λίγοι θύλακες στο Αφγανιστάν και σε μια-δυο απρόσιτες περιοχές, ρημαγμένες ήδη από τον θρησκευτικό ζήλο, προτού ήμασταν σε θέση να πούμε ότι άλλη μία αρχαία τυραννία επιδημίας είχε ανατραπεί οριστικά.

Το 2005 πληροφορήθηκα ότι στη βόρεια Νιγηρία -χώρα που είχε καταχωριστεί ως υπό όρους απαλλαγμένη από την πολιομυελίτιδα- μια ομάδα ισλαμιστών εξέδωσαν διάταγμα, ή «φάτουα», σύμφωνα με το οποίο το εμβόλιο της πολιομυελίτιδας ήταν συνωμοσία των Ηνωμένων Πολιτειών (και, άκουσον-άκουσον, των Ηνωμένων Εθνών) ενάντια στον Μουσουλμανισμό. Οι σταγόνες, έλεγαν οι μουλάδες, θα προκαλούσαν στειρώση στους αφοσιωμένους πιστούς. Σκοπός τους ήταν η

γενοκτονία. Να μην τις καταπιεί κανείς, ούτε να επιτρέψει στα παιδιά του να τις πιουν. Μέσα σε λίγους μήνες, η πολιομυελίτιδα είχε επιστρέψει και όχι μόνο στη βόρεια Νιγηρία. Νιγηριανοί ταξιδιώτες και προσκυνητές την είχαν ήδη μεταφέρει στη Μέκκα και είχαν συμβάλει στην εκ νέου εξάπλωσή της σε πολλές άλλες απαλλαγμένες από την πολιομυελίτιδα χώρες, συμπεριλαμβανομένων τριών αφρικανικών και της μακρινής Υεμένης. Ο βράχος έπρεπε να σπρωχτεί ξανά μέχρι την κορυφή του βουνού.

Θα μπορούσε κανείς να πει ότι πρόκειται για θλιβερή μεν, αλλά «μεμονωμένη» περίπτωση. Όμως, θα έκανε λάθος. Μήπως θέλει κανείς να δει τη βιντεοταινία που έχω και παρουσιάζει τον καρδινάλιο Αλφόνσο Λόπες ντε Τρουχίλο, πρόεδρο του «Ποντιφικού Συμβουλίου για την Οικογένεια», να απευθύνει συμβουλή και να προειδοποιεί προσεκτικά το ακροατήριό του ότι τα προφυλακτικά είναι κατασκευασμένα κρυφά με πολλές μικροσκοπικές τρύπες από όπου μπορεί να περάσει ο ιός του AIDS; Κλείστε τα μάτια και προσπαθήστε να φανταστείτε τι θα λέγατε αν μπορούσατε να προκαλέσετε τη μεγαλύτερη δυνατή δυστυχία με τον μικρότερο δυνατό αριθμό λέξεων. Σκεφτείτε πόση ζημιά μπορεί να προκαλέσει αυτό το δόγμα: Πιθανώς, αυτές οι τρύπες επιτρέπουν να περάσουν και άλλα πράγματα, κάτι που μάλλον ακυρώνει τον βασικό σκοπό των προφυλακτικών. Όμως αν το μήνυμα μεταφραστεί στη γλώσσα των φτωχών χωρών που μαστίζονται από τον ιό, τότε θα δείτε τι μπορεί να συμβεί. Στην περίοδο του καρναβαλιού στη Βραζιλία, ο βοηθός επίσκοπος του Ρίο ντε Τζανέιρο, Ραφαέλ Γιάνο Σιφουέντες, είπε στο εκκλησίασμά του ότι *«η Εκκλησία αντιτίθεται στη χρήση προφυλακτικού. Η σεξουαλική συνεύρεση του άνδρα με τη γυναίκα πρέπει να είναι φυσική. Τα σκυλιά δεν φορούν προφυλακτικό όταν συνευρίσκονται σεξουαλικά»*. Ανώτεροι στην ιεραρχία κληρικοί σε πολλές άλλες χώρες -ο καρδινάλιος Ομπάντο ι Μπράβο στην Νικαράγουα, ο αρχιεπίσκοπος του Ναϊρόμπι στην Κένυα, ο καρδινάλιος Εμανουέλ Βαμάλα στην Ουγκάντα- έχουν πει στα ποίμνιά τους ότι τα προφυλακτικά μεταδίδουν AIDS. Ο καρδινάλιος Βαμάλα είχε αποφανθεί ότι οι γυναίκες που δεν χρησιμοποιούν προφυλακτικό και πεθαίνουν από AIDS πρέπει να θεωρούνται μάρτυρες (παρ' όλο που καθώς φαίνεται, αυτό το μαρτύριο πρέπει να λαμβάνει χώρα εντός γάμου).

Οι ισλαμικές αρχές δεν είναι καλύτερες, μερικές φορές μάλιστα είναι χειρότερες. Το 1995, το «Συμβούλιο των Ουλεμάδων» στην Ινδονησία, υποστήριξε ότι τα προφυλακτικά πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο από παντρεμένα ζευγάρια και με ιατρική συνταγή. Στο Ιράν, αν κάποιος εργαζόμενος βρεθεί οροθετικός κινδυνεύει

με απόλυση, ενώ οι γιατροί και τα νοσοκομεία έχουν το δικαίωμα να αρνηθούν θεραπεία σε ασθενείς με AIDS. Το 2005, κάποιος υπάλληλος στο «Πρόγραμμα Ελέγχου του AIDS» του Πακιστάν είπε στο περιοδικό «Foreign Policy», ότι το πρόβλημα στη χώρα του ήταν μικρότερο επειδή εκεί υπήρχαν «καλύτερες κοινωνικές και ισλαμικές αξίες». Και αυτό, σε μια χώρα όπου ο νόμος επιτρέπει να τιμωρηθεί μια γυναίκα με ομαδικό βιασμό για να εξιλεωθεί από τη «ντροπή» για ένα έγκλημα που διέπραξε ο αδελφός της. Πρόκειται για τον πανάρχαιο θρησκευτικό συνδυασμό καταπίεσης και άρνησης: Κανείς δεν πρέπει να μιλάει για μια λοιμώδη νόσο όπως το AIDS επειδή η διδασκαλία του Κορανίου αρκεί για να εμποδίσει τις προγαμιαίες σχέσεις, τη χρήση ναρκωτικών, τη μοιχεία και την πορνεία. Ακόμη και μια πολύ σύντομη επίσκεψη στο Ιράν, για παράδειγμα, θα αποδείκνυε το αντίθετο. Από αυτήν την υποκρισία κερδίζουν οι μουλάδες που εκδίδουν άδειες για «προσωρινούς γάμους» με πιστοποιητικά που παρέχονται για λίγες ώρες, μερικές φορές σε σπίτια με ειδική σήμανση, και το διαζευκτήριο είναι ετοιμοπαράδοτο με την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πορνεία... Η τελευταία φορά που μου πρότειναν τέτοιου είδους συναλλαγή, ήταν έξω ακριβώς από το ακαλαίσθητο τέμενος του Αγιατολάχ Χομεϊνί στη νότια Τεχεράνη. Ωστόσο οι καλυμμένες με μαντήλα και μπούργκα γυναίκες, που μολύνονται από τους άντρες τους με τον ιό, είναι αναμενόμενο να πεθαίνουν στη σιωπή. Είναι βέβαιο ότι εκατομμύρια άλλοι αθώοι και ευπρεπείς άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο θα πεθάνουν, πολύ δυστυχισμένοι και εντελώς αβοήθητοι, εξαιτίας αυτού του σκοταδισμού.

Η στάση της θρησκείας έναντι της ιατρικής, όπως και η στάση της έναντι της επιστήμης, είναι πάντα κατ' ανάγκη προβληματική και πολύ συχνά κατ' ανάγκη εχθρική. Σήμερα, ο σύγχρονος ευσεβής μπορεί να λέει, και να το πιστεύει, ότι η θρησκεία εναρμονίζεται πλήρως με την επιστήμη και την ιατρική, ωστόσο θα παραμένει πάντα δυσάρεστο το γεγονός ότι η θρησκεία καταπολεμά και την ιατρική και την επιστήμη επειδή έχουν την τάση να σπάνε το μονοπώλιό της. Τί συμβαίνει στον μάγο-γιατρό και τον σαμάνο όταν κάθε φτωχός πολίτης μπορεί να δει τα πλήρη αποτελέσματα των φαρμάκων και των εγχειρήσεων, που επιτυγχάνονται χωρίς τελετές και μυστήρια; Ό,τι περίπου συμβαίνει στον βροχοποιό όταν εμφανίζεται ο μετεωρολόγος, ή στον μάντη όταν ο δάσκαλος πιάνει στο χέρι του υποτυπώδη τηλεσκόπιο. Οι αρχαίοι λαοί πίστευαν ότι οι λιμοί που ενέσκηπταν ήταν τιμωρίες από τους θεούς, πράγμα που ενίσχυε την επιρροή των ιερατείων και ενεθάρρυνε το κάψιμο απίστων και αιρετικών, επειδή τάχα - σύμφωνα με κάποια άλλη εξήγηση- προκαλούσαν αρρώστιες με μαγείες ή

δηλητηριάζοντας τα πηγάδια.

Εμείς μπορεί να γνωρίζουμε τα όργια ανοησίας και σκληρότητας στα οποία είχε παραδοθεί η ανθρωπότητα πριν αποκτήσει σαφή εικόνα για τη μικροβιακή θεωρία των ασθενειών. Τα περισσότερα από τα «θαύματα» της Καινής Διαθήκης αφορούν θεραπείες, κάτι πολύ σημαντικό για μια εποχή που και η πιο ελαφριά αρρώστια ισοδυναμούσε συχνά με θάνατο. (Ακόμη και ο Ιερός Αυγουστίνος είπε ότι χωρίς τα θαύματα δεν θα πίστευε στον Χριστιανισμό.) Επιστημονικοί επικριτές της θρησκείας όπως ο Ντάνιελ Ντένιτ υπήρξαν αρκετά μεγαλόψυχοι ώστε να επισημάνουν ότι κάποιες προφανώς ανώφελες θεραπευτικές τελετές μπορεί να έχουν βοηθήσει ανθρώπους να θεραπευτούν, καθώς είναι γνωστό ότι το ανεβασμένο ηθικό μπορεί να βοηθήσει το σώμα να καταπολεμήσει κάποια πληγή ή μόλυνση. Όμως αυτή η δικαιολογία επινοήθηκε εκ των υστέρων. Όταν ο Δρ Τζένερ ανακάλυψε ότι ο ιός της δαμαλίας μπορεί να προφυλάξει από την ευλογιά, η δικαιολογία έπαψε να ισχύει. Ωστόσο, ο Τίμοθι Ντουάιτ, πρύτανης του πανεπιστημίου του Γιέιλ και μέχρι σήμερα ένας από τους πιο ευυπόληπτους «θεολόγους» της Αμερικής, εναντιώθηκε στον εμβολιασμό κατά της ευλογιάς, επειδή τον θεωρούσε παρέμβαση στο θεϊκό σχέδιο. Και η συγκεκριμένη νοοτροπία επικρατεί ακόμη και σήμερα, ενώ η πρόφαση και η δικαιολογία ότι οφείλεται σε ανθρώπινη άγνοια έχει εκλείψει προ πολλού.

Το γεγονός ότι ο αρχιεπίσκοπος του Ρίο χρησιμοποιεί το παράδειγμα με τα σκυλιά είναι ενδιαφέρον, και ταυτόχρονα αποκαλυπτικό. Τα σκυλιά δεν χρησιμοποιούν προφυλακτικό· ποιοι είμαστε εμείς που θα τα κατηγορήσουμε για την αφοσίωσή τους στη «φύση»; Στην διχόνοια που ξέσπασε στην Αγγλικανική Εκκλησία, σχετικά με το αν ομοφυλόφιλοι πρέπει να χειροτονούνται, πολλοί επίσκοποι εξέφρασαν την ανόητη άποψη ότι η ομοφυλοφιλία είναι «αντίθετη προς τη φύση» επειδή δεν παρατηρείται σε άλλα βιολογικά είδη. Ας παραβλέψουμε τον θεμελιώδη παραλογισμό αυτής της παρατήρησης: Είναι οι άνθρωποι μέρος της «φύσης» ή όχι; Ή, οι ομοφυλόφιλοι έχουν δημιουργηθεί κατ' εικόνα του Θεού ή όχι; Ας παραβλέψουμε το αποδεδειγμένο γεγονός, ότι πολλά είδη πουλιών και θηλαστικών και πρωτευόντων θηλαστικών παίζουν στην πραγματικότητα ομοφυλοφιλικά παιχνίδια.

Ποιοί είναι οι κληρικοί για να ερμηνεύσουν τη φύση; Έχουν αποδειχθεί ανίκανοι γι' αυτό. Το προφυλακτικό είναι απλώς και μόνο αναγκαία, αλλά όχι ικανή, συνθήκη για την αποφυγή της μετάδοσης του AIDS. Όλοι οι αρμόδιοι, ακόμη και εκείνοι που υποστηρίζουν ότι το καλύτερο είναι η αποχή από το σεξ, συμφωνούν ως προς

αυτό. Η ομοφυλοφιλία απαντά σε όλες τις κοινωνίες και θα έλεγε κανείς ότι η συχνότητα εμφάνισής της είναι μέρος κάποιου ανθρώπινου «σχεδίου». Αυτή είναι η πραγματικότητα και πρέπει να την αντιμετωπίσουμε. Σήμερα γνωρίζουμε ότι η εξάπλωση της βουβωνικής πανώλης δεν οφείλεται στις αμαρτίες ή τον ηθικό ξεπεσμό του ανθρώπου, αλλά στους αρουραίους και τους ψύλλους. Ο αρχιεπίσκοπος Λάνσελοτ Άντριους, το 1665, όταν ενέσκηψε ο περίφημος «Μαύρος Θάνατος» στο Λονδίνο, παρατήρησε με ανησυχία ότι η φρικτή επιδημία έπληξε τόσο εκείνους που προσεύχονταν και τηρούσαν τους κανόνες της πίστης όσο και εκείνους που δεν τους τηρούσαν. Πόσο επικίνδυνα κοντά έφτασε στην αλήθεια! Όταν έγραφα το παρόν κείμενο, στην πόλη μου την Ουάσιγκτον ξέσπασε μια συζήτηση. Ο ιός των ανθρώπινων θηλωμάτων (HPV) είναι από παλιά γνωστός ως σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα που μπορεί να προκαλέσει καρκίνο του τραχήλου της μήτρας. Σήμερα έχει βρεθεί εμβόλιο -στις μέρες μας τα εμβόλια ανακαλύπτονται όλο και πιο γρήγορα- όχι για τη θεραπεία, αλλά για την πρόληψη της ασθένειας. Ωστόσο κάποιες κυβερνητικές δυνάμεις εναντιώνονται στην εφαρμογή του εμβολιασμού, βάσει του σκεπτικού ότι δεν αποτρέπει από το προγαμιαίο σεξ. Το να επιτρέπεται στο όνομα του Θεού η εξάπλωση του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας δεν διαφέρει, ούτε ηθικά ούτε διανοητικά, από το να θυσιάζονται οι γυναίκες σε έναν πέτρινο βωμό προς τιμήν κάποιου θεού, που αφού πρώτα έδωσε τη σεξουαλική ορμή στον άνθρωπο στη συνέχεια την καταδίκασε.

Δεν γνωρίζουμε πόσοι άνθρωποι στην Αφρική έχουν πεθάνει ή πρόκειται να πεθάνουν από τον ιό του AIDS, τον ιό που απομονώθηκε και έγινε θεραπεύσιμος, με τον σπουδαίο άθλο της ανθρώπινης επιστημονικής έρευνας, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη θανάσιμη εμφάνισή του. Από την άλλη πλευρά, γνωρίζουμε ότι η σεξουαλική συνεύρεση με παρθένο -μία από τις πιο δημοφιλείς τοπικές «θεραπείες»- στην πραγματικότητα ούτε εμποδίζει ούτε σταματά τη μετάδοση της νόσου... Τουλάχιστον δύο μεγάλες και αναγνωρισμένες ως επίσημες θρησκείες, με εκατομμύρια πιστούς στην Αφρική, πιστεύουν ότι η θεραπεία είναι πολύ χειρότερη από τη νόσο. Επίσης υποστηρίζουν ότι το AIDS αποτελεί κατά κάποια έννοια την ετυμηγορία του ουρανού για την αποκλίνουσα σεξουαλική συμπεριφορά -συγκεκριμένα για την ομοφυλοφιλία. Το κοφτερό ξυράφι του Όκαμ («κανείς δεν πρέπει να προβαίνει σε περισσότερες εικασίες απ όσες είναι απαραίτητες»), εξουδετερώνει με μία και μόνο κίνηση αυτόν τον αβασάνιστο πρωτογονισμό: Οι λεσβίες, όχι μόνο δεν προσβάλλονται από AIDS (εκτός αν έχουν την ατυχία να τον κολλήσουν από μετάγγιση αίματος ή μολυσμένη βελόνα), αλλά έχουν λιγότερες πιθανότητες ακόμη και από τους ετεροφυλόφιλους να κολλήσουν

κάποιο αφροδίσιο νόσημα. Ωστόσο οι εκκλησιαστικές αρχές αρνούνται επίμονα να παραδεχτούν ακόμη και την ύπαρξη των λεσβιών. Με αυτόν τον τρόπο, αποδεικνύουν επίσης ότι η θρησκεία παραμένει μόνιμη απειλή για τη δημόσια υγεία.

Θέτω ένα υποθετικό ερώτημα: Είμαι άνδρας, περίπου στα πενήντα εφτά, και με πιάνουν επ' αυτοφώρω να ρουφάω το πέος ενός νεογέννητου αγοριού. Σας ζητώ να φανταστείτε την οργή και αποστροφή σας. Α, μια στιγμή όμως! Έχω εξήγηση. Είμαι Εβραίος μοχέλ: Ο αρμόδιος για την περιτομή, την αφαίρεση της ακροποσθίας από το πέος. Η αυθεντία μου προέρχεται από κάποιο πανάρχαιο κείμενο, σύμφωνα με το οποίο πρέπει να πιάσω το πέος του νεογέννητου αγοριού, να κόψω γύρω γύρω την ακροποσθία και να ολοκληρώσω την πράξη παίρνοντάς το στο στόμα μου, ρουφώντας την πόσθη και φτύνοντας το κομμένο πετσάκι μαζί με αίμα και σάλιο. Παρόλο που οι περισσότεροι Εβραίοι έχουν εγκαταλείψει την πρακτική, είτε λόγω της ανθυγιεινής φύσης της, είτε λόγω των ενοχλητικών συνειρμών που γεννάει, οι φονταμενταλιστές χασιδικοί Εβραίοι, που ελπίζουν στην ανοικοδόμηση του Νέου Ναού της Ιερουσαλήμ, εξακολουθούν να την εφαρμόζουν. Γι' αυτούς, η πρωτόγονη «peri ah metsitsah» αποτελεί μέρος της αρχικής και άρρηκτης συμφωνίας του λαού τους με τον Θεό. Το 2005 αποκαλύφθηκε στη Νέα Υόρκη ότι η τελετή, όπως την τελούσε ένας πενήνταεπτάχρονος μοχέλ, είχε προκαλέσει έρπητα των γεννητικών οργάνων σε πολλά μικρά αγόρια και τον θάνατο τουλάχιστον σε δύο από αυτά. Σε κανονικές συνθήκες, η αποκάλυψη θα είχε ωθήσει τη Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας να απαγορεύσει την πρακτική και τον δήμαρχο να την καταγγείλει. Όμως στην πρωτεύουσα του σύγχρονου κόσμου, στην πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, δεν συνέβη αυτό. Αντίθετα, ο δήμαρχος Μπλούμπεργκ αντιπαρήλθε τις αναφορές από διακεκριμένους Εβραίους γιατρούς που προειδοποιούσαν για τους κινδύνους του εθίμου και είπε στους αρμόδιους για θέματα υγιεινής να αναβάλλουν την έκδοση οποιασδήποτε απόφασης. Το κρίσιμο ήταν, όπως είπε, να εξασφαλιστεί ότι δεν παραβιάζεται η ελεύθερη άσκηση της θρησκείας. Το ίδιο μου είπε σε δημόσια συζήτησή μας και ο Πίτερ Στάινφελς, ο φιλελεύθερος καθολικός «συντάκτης θρησκευτικών θεμάτων» των «New York Times».

Έτυχε το 2005 να είναι χρονιά δημοκρατικών εκλογών στη Νέα Υόρκη, κάτι που συχνά εξηγεί πολλά. Όμως αυτό το μοτίβο απαντά και σε άλλα θρησκευόμενα και σε άλλες πολιτείες και πόλεις, όπως επίσης και σε άλλες χώρες. Σε ένα μεγάλο μέρος της ανιμιστικής και μουσουλμανικής Αφρικής, νεαρά κορίτσια

υποβάλλονται στο μαρτύριο της κλειτοριδεκτομής και της πρόσδεσης του αιδοίου: Τους κόβουν τα εξωτερικά χείλη του αιδοίου και την κλειτορίδα, συχνά με μια αιχμηρή πέτρα, και στη συνέχεια ράβουν την είσοδο του κόλπου με ανθεκτικό σπάγκο, που αφαιρείται βίαια από τον σύζυγο την πρώτη νύχτα του γάμου. Η συμπόνια και η βιολογία επιτρέπουν να μείνει ένα μικρό άνοιγμα, στο μεταξύ, για να βρίσκει διέξοδο το εμμηνορροϊκό αίμα. Η δυσσομία, ο πόνος, η ταπείνωση και η δυστυχία που προκαλεί το έθιμο ξεπερνούν κάθε φαντασία και καταλήγουν αναπόφευκτα στη δημιουργία λοιμώξεων, σε στειρότητα, ντροπή, και τον θάνατο πολλών γυναικών και νεογέννητων κοριτσιών. Καμία κοινωνία δεν θα ανεχόταν τέτοια προσβολή προς τον γυναικείο πληθυσμό της και συνακόλουθα προς την επιβίωσή της αν αυτή η σιχαμερή πρακτική δεν ήταν ιερή. Όμως πάλι, κανένας πολίτης της Νέας Υόρκης δεν θα επέτρεπε τέτοιες θηριωδίες ενάντια στα παιδιά αν δεν γίνονταν με ίδιο σκεπτικό. Γονείς που ομολογούν πίστη στους παράλογους ισχυρισμούς της «Χριστιανικής Επιστήμης» κατηγορούνται, χωρίς να καταδικάζονται πάντα, ότι αρνήθηκαν επείγουσα ιατρική περίθαλψη στα παιδιά τους. Γονείς που φαντάζονται ότι είναι «Μάρτυρες του Ιεχωβά» αρνούνται να συγκατατεθούν στο να γίνει μετάγγιση αίματος στα παιδιά τους. Γονείς που φαντάζονται ότι κάποιος Τζόζεφ Σμιθ οδηγήθηκε από κάποιον άγγελο στο μέρος όπου ήταν κρυμμένες δύο χρυσές πλάκες παντρεύουν τις ανήλικες Μορμόνες κόρες τους με ευνοημένους θείους και άλλους συγγενείς, που μερικές φορές μάλιστα έχουν ήδη μεγαλύτερες σε ηλικία συζύγους. Οι σίιτες φονταμενταλιστές στο Ιράν έριξαν το όριο της ενηλικιότητας στα εννέα χρόνια, επειδή ίσως ζήτησαν την ηλικία της νεότατης «συζύγου» του «προφήτη» Μωάμεθ. Ινδουίστριες ανήλικες νέφες στην Ινδία μαστιγώνονται, μερικές φορές καίγονται ζωντανές, αν κριθεί ότι η φτωχή προίκα τους είναι υπερβολικά μικρή. Το Βατικανό, και το αχανές δίκτυό του από επισκόπους, αναγκάστηκε στο πρόσφατο παρελθόν να παραδεχτεί τη συνενοχή του σε μια τεράστια πλεκτάνη παιδικών βιασμών και παιδικής κακοποίησης, κυρίως, αλλά σε καμία περίπτωση αποκλειστικά, ομοφυλοφιλικής, όπου γνωστοί παιδεραστές και σαδιστές προστατεύτηκαν από τον νόμο και μετατέθηκαν σε ενορίες όπου η λεία από αθώους και ανυπεράσπιστους ήταν συχνά πλουσιότερη. Στην Ιρλανδία μόνο -που κάποτε ήταν αφοσιωμένη οπαδός της Αγίας Μητέρας Εκκλησίας- υπολογίζεται σήμερα ότι τα παιδιά που δεν κακοποιούνταν στα θρησκευτικά σχολεία αποτελούσαν πιθανότατα τη μειονότητα.

Σήμερα η θρησκεία επαγγέλλεται έναν ειδικό ρόλο στην προστασία και την εκπαίδευση των παιδιών. «Αλίμονο σ' αυτόν», λέει ο Μέγας Ιεροεξεταστής στους

«Αδελφούς Καραμαζώφ» του Ντοστογιέφσκι, «που βλάπτει τα παιδιά». Στην Καινή Διαθήκη, ο Ιησούς μας πληροφορεί ότι όποιος είναι τόσο ένοχος καλύτερα να ρίχνεται στον βυθό της θάλασσας και μάλιστα με μια μυλόπετρα δεμένη στον λαιμό του. Αλλά τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη, η θρησκεία χρησιμοποιεί τους ανυπεράσπιστους και αθώους για πειραματικούς σκοπούς. Ένας ενήλικος Εβραίος που τηρεί πιστά τους κανόνες της θρησκείας του, αν θέλει να βάλει το περιτετμημένο πέος του με τη φρέσκια πληγή στο στόμα ενός ραβίνου, ας το κάνει αφού το θέλει (θα ήταν νόμιμο, στη Νέα Υόρκη τουλάχιστον). Μια ώριμη γυναίκα που δεν εμπιστεύεται την κλειτορίδα ή τα εξωτερικά χείλη του αιδοίου της, αν θέλει να βάλει μια άλλη άθλια ενήλικη να της τα κόψει, ας το κάνει. Ο Αβραάμ αν θέλει να θυσιάσει τον γιο του για να αποδείξει την αφοσίωσή του στον Κύριο ή την πίστη του στις φωνές που άκουγε μες στο κεφάλι του, ας το κάνει. Ο ευσεβείς γονιός ας αρνείται στον εαυτό του τη βοήθεια της ιατρικής όταν πονάει πολύ και ταλαιπωρείται, αφού το θέλει. Οπωσδήποτε -και σκασίλα μου μεγάλη- ο ιερέας που έχει ορκιστεί αγαμία ας γίνει, αφού το θέλει, ένας επιπόλαιος ομοφυλόφιλος. Το ποίμνιο που πιστεύει ότι με το μαστίγωμα μπορείς να διώξεις από το σώμα τον Διάβολο, ας διαλέγει κάθε εβδομάδα έναν νέο αμαρτωλό ή αμαρτωλή κι ας τους μαστιγώνει μέχρι θανάτου. Οπωσδήποτε, όποιος πιστεύει στο δόγμα της εκ του μηδενός δημιουργίας του κόσμου, ας κάνει αν θέλει κήρυγμα στους συναδέλφους του στα διαλείμματα για φαγητό. Όμως η στράτευση απροστάτευτων παιδιών γι' αυτούς τους σκοπούς συνιστά αμαρτία ακόμη και για τον πιο φανατικό άθρησκο.

Δεν παρουσιάζω τον εαυτό μου ως ηθικό πρότυπο, γιατί θα διαψευδόμεν γρήγορα αν το έκανα, αλλά αν ήμουν ύποπτος για βιασμό ή για βασανισμό παιδιού ή ότι μετέδωσα αφροδίσιο νόσημα σε κάποιο παιδί ή ότι πούλησα παιδί για σεξουαλική ή άλλη εκμετάλλευση, μπορεί να σκεφτόμουν να αυτοκτονήσω ανεξάρτητα αν ήμουν ένοχος ή όχι. Αν είχα διαπράξει το αδίκημα, θα δεχόμουν ευχαρίστως τον θάνατο σε οποιαδήποτε μορφή του. Αυτή η αποστροφή είναι έμφυτη στον υγιή άνθρωπο και δεν την διδάσκεται από κάπου. Αφού η θρησκεία έχει αποδειχθεί εξαιρετικά παραβατική πάνω στο ένα και μοναδικό θέμα όπου η ηθική εξουσία μπορεί να θεωρηθεί καθολική και απόλυτη, νομίζω ότι έχουμε το δικαίωμα να εξαγάγουμε τρία τουλάχιστον προσωρινά συμπεράσματα. Το πρώτο είναι ότι η θρησκεία και οι Εκκλησίες είναι δημιουργήματα του ανθρώπου και ότι αυτό το γεγονός είναι τόσο προφανές που κανείς δεν μπορεί να το παραβλέψει. Το δεύτερο είναι ότι η ηθική και η ηθικότητα είναι εντελώς ανεξάρτητες από την πίστη και δεν απορρέουν από αυτήν. Το τρίτο είναι ότι η θρησκεία -επειδή διεκδικεί ειδική εξαίρεση για τις

πρακτικές και τις πεποιθήσεις της- είναι όχι μόνο αήθης αλλά και ανήθικη. Ο ακαταλόγιστος ψυχοπαθής ή κτηνάνθρωπος που κακοποιεί τα παιδιά του πρέπει να τιμωρείται, ωστόσο η συμπεριφορά του είναι κατανοητή. Ενώ εκείνος που ισχυρίζεται ότι έχει λάβει θεϊκή εντολή για τη σκληρότητά του είναι διεφθαρμένος και αποτελεί κάτι περισσότερο από απλό κίνδυνο.

Το νοσοκομείο ψυχικών νοσημάτων στην Ιερουσαλήμ έχει ειδικό τμήμα για τους ασθενείς που είναι εξαιρετικά επικίνδυνοι για τον εαυτό τους και τους άλλους. Αυτοί οι παρανοϊκοί πάσχουν από το «Σύνδρομο της Ιερουσαλήμ». Η αστυνομία και η ασφάλεια έχουν εκπαιδευτεί ειδικά για να τους αναγνωρίζουν, παρ' όλο που η ψύχωσή τους φορά συχνά ένα προσωπίο απατηλής μακαριότητας. Πηγαίνουν στην ιερή πόλη για να αναγγείλουν ότι είναι μεσσίες ή λυτρωτές ή να προαναγγείλουν το τέλος του κόσμου. Από την άποψη της ανεξιθρησκείας και της πολυπολιτισμικότητας, η σχέση ανάμεσα στη θρησκευτική πίστη και την ψυχική διαταραχή δεν είναι μόνο πολύ φανερή, αλλά και ακατονόμαστη. Όταν κάποιος σκοτώσει τα παιδιά του και μετά ισχυριστεί ότι τον διέταξε ο Θεός να το κάνει, παρ' όλο που εμείς μπορεί να του αναγνωρίζουμε το ακαταλόγιστο, θα εγκλειστεί στη φυλακή. Όταν κάποιος ζει σε μια σπηλιά και ισχυρίζεται ότι βλέπει οράματα και προφητικά όνειρα, εμείς μπορεί να τον αφήσουμε στην ησυχία του μέχρι να αποδειχθεί ότι σχεδιάζει, καθόλου χιμαιρικά, τη χαρά των επιθέσεων αυτοκτονίας. Όταν κάποιος διακηρύττει ότι είναι χρισμένος από τον Θεό και συγκεντρώνει αποθέματα από Kool-Aid και όπλα και οικειοποιείται τις γυναίκες και τις κόρες των ακολούθων του, τον αντιμετωπίζουμε με κάτι περισσότερο από δυσπιστία. Όμως, όταν όλα αυτά κηρύσσονται με την προστασία μιας επίσημης θρησκείας εμείς πρέπει να τα παίρνουμε τοις μετρητοίς. Και οι τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες, για να πάρουμε το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα, υμνούν τον Αβραάμ που άκουγε φωνές και μετά πήγε τον γιο του τον Ισαάκ μια μακρινή και μάλλον τρελή και θλιβερή βόλτα. Και συνάμα το καπρίτσιο που συγκράτησε τελικά το φονικό του χέρι έχει καταγραφεί ως θεϊκή ευσπλαχνία.

Σήμερα γνωρίζουμε ότι η σχέση μεταξύ σωματικής και ψυχικής υγείας συνδέεται στενά με τη σεξουαλική λειτουργία ή δυσλειτουργία. Είναι τυχαίο, λοιπόν, που όλες οι θρησκείες διεκδικούν το δικαίωμα να νομοθετούν πάνω στα σεξουαλικά θέματα; Ο κυριότερος τρόπος με τον οποίο οι πιστοί βασανίζουν τον εαυτό τους, ο ένας τον άλλο, και τους άθρησκους, ήταν ανέκαθεν η αξίωσή τους να έχουν το μονοπώλιο σε αυτόν τον τομέα. Οι περισσότερες θρησκείες δεν χρειάζεται να ασχοληθούν καν με την επιβολή του ταμπού της αιμομιξίας (με εξαίρεση τις

ελάχιστες εκείνες που ουσιαστικά την επιτρέπουν ή την ενθαρρύνουν). Συνήθως οι άνθρωποι θεωρούν ασυζητητί την αιμομιξία αποτροπιαστική, όπως τον φόνο και την κλεψιά. Όμως αν κανείς εξετάσει την ιστορία του φόβου και της απαγόρευσης του σεξ, όπως έχει κωδικοποιηθεί από τη θρησκεία, θα διαπιστώσει ότι υπάρχει μια πολύ ανησυχητική σχέση ανάμεσα στην υπερβολική ηδυπάθεια και την υπερβολική καταπίεση. Σχεδόν κάθε σεξουαλική παρόρμηση δίνει αφορμή για να επιβληθεί κάποια απαγόρευση, ενοχή και ντροπή. Το «χειροκίνητο» σεξ, το στοματικό σεξ, το πρωκτικό σεξ, το σεξ σε μη ιεραποστολική στάση· για ό,τι και αν κατονομάσεις, υπάρχει μια φοβερή απαγόρευση. Ακόμη και στη σύγχρονη ηδονιστική Αμερική, σε πολλές πολιτείες η «σοδομία» ορίζεται νομικά ως πράξη που δεν στοχεύει στην πρόσωπο με πρόσωπο ετεροφυλοφιλική αναπαραγωγή του είδους.

Αυτό γεννάει γιγάντιες ενστάσεις σχετικά με το επιχείρημα περί «ευφούς σχεδίου», είτε κανείς συμφωνεί με τον χαρακτηρισμό «ευφύες» είτε όχι. Είναι σαφές ότι ο άνθρωπος έχει σχεδιαστεί να πειραματίζεται στο σεξ. Είναι εξίσου σαφές ότι αυτό το γνωρίζουν καλά τα ιερατεία. Όταν ο Δρ Σάμιουελ Τζόνσον είχε ολοκληρώσει το πρώτο πραγματικό λεξικό της αγγλικής γλώσσας, τον επισκέφτηκαν κάποιες αξιοσέβαστες γηραιές κυρίες για να τον συγχαρούν που δεν συμπεριέλαβε άσεμνες λέξεις στο λεξικό. Η απάντησή του -ότι έβρισκε ενδιαφέρον το ότι τις έψαξαν στο λεξικό- περιέχει σχεδόν όλα όσα χρειάζεται να πει κανείς εν προκειμένω. Οι ορθόδοξοι Εβραίοι δεν συνουσιάζονται μέσω κάποιας τρύπας στο σεντόνι, αλλά υποβάλλουν τις γυναίκες τους σε τελετουργικά λουτρά για να καθαριστούν από τη βρωμιά της εμμηνόρροιας. Οι μουσουλμάνοι τιμωρούν τους μοιχούς με δημόσιο μαστίγωμα. Οι χριστιανοί έγλειφαν τα χείλη τους όταν εξέταζαν γυναίκες για να βρουν σημάδια μαγείας. Δεν θα συνεχίσω στο ίδιο πνεύμα· ο αναγνώστης θα γνωρίζει κάποιο ανάλογο παράδειγμα ή απλώς θα καταλάβει τι εννοώ.

Μια μόνιμη απόδειξη ότι η θρησκεία είναι δημιούργημα του ανθρώπου και ανθρωπομορφική αποτελεί το γεγονός ότι όταν λέμε ότι είναι δημιουργημένη από τον «άνθρωπο» συνήθως εννοούμε τον «άνδρα». Το ιερό βιβλίο με την πιο μακρόχρονη συνεχή χρήση -το Ταλμούδ- ορίζει ότι ο πιστός πρέπει να ευχαριστεί καθημερινά τον δημιουργό που δεν γεννήθηκε γυναίκα. (Αυτό θέτει και πάλι το μόνιμο ερώτημα: Ποιός, παρά μόνο ο δούλος, ευχαριστεί τον αφέντη του για κάτι που αποφάσισε να κάνει ο αφέντης του χωρίς καν να μπει στον κόπο να τον ρωτήσει;). Η Παλαιά Διαθήκη, όπως την αποκαλούν συγκαταβατικά οι χριστιανοί,

λέει ότι η γυναίκα κλωνοποιήθηκε από τον άνδρα για τη δική του χρήση και καλοπέραση. Στην Καινή Διαθήκη, ο απόστολος Παύλος εκφράζει τον φόβο του και ταυτοχρόνως την περιφρόνησή του για τη γυναίκα. Σε όλα τα θρησκευτικά κείμενα, απαντά ο αρχέγονος φόβος ότι η μισή ανθρώπινη φυλή είναι διεφθαρμένη και ακάθαρτη και ταυτοχρόνως ένας ακαταμάχητος πειρασμός για την άλλη μισή. Μήπως έτσι δικαιολογείται η υστερική λατρεία της παρθενίας και της Παρθένου και ο φόβος για τη γυναικεία μορφή και τις γυναικείες αναπαραγωγικές λειτουργίες;

Αν κάποιος μπορεί να δικαιολογήσει τις σεξουαλικές και άλλες ωμότητες των ευσεβών, για να μην πω για την εμμονή τους με την αγαμία, αυτός σίγουρα δεν είμαι εγώ. Εγώ απλώς γελάω όταν διαβάζω το Κοράνι, με τις άπειρες απαγορεύσεις του σχετικά με το σεξ και την αχρεία υπόσχεσή του για μια μέλλουσα αιώνια ζωή ακολασίας· είναι σαν να βλέπω το παιχνίδι «Έλα να κάνουμε πως» που παίζουν τα παιδιά, χωρίς όμως την επιείκεια με την οποία βλέπω τα αθώα πλάσματα να παίζουν. Οι παρανοϊκοί ανθρωποκτόνοι της 11ης Σεπτεμβρίου - που έκαναν πρόβες για τον ρόλο τους ως παρανοϊκών γενοκτόνων- μπορεί να παρασύρθηκαν από υποσχέσεις για παρθένους, αλλά το γεγονός ότι, όπως πολλοί από τους ομοϊδεάτες τους ιερούς μαχητές, ήταν οι ίδιοι παρθένοι, είναι αηδιαστικό αν το σκεφτεί κανείς. Σαν τους μοναχούς του παλιού καιρού, αυτοί οι φανατικοί απομακρύνονται σε μικρή ηλικία από τις οικογένειές τους, μαθαίνουν να περιφρονούν τις μητέρες και τις αδελφές τους και ενηλικιώνονται χωρίς ποτέ να έχουν κάνει μια κανονική συζήτηση, πόσο μάλλον μια κανονική σχέση με γυναίκα. Αυτή η κατάσταση είναι εξ ορισμού παθολογική. Ο Χριστιανισμός είναι υπερβολικά καταπιεσμένος για να προσφέρει σεξ στον Παράδεισο -στην πραγματικότητα στάθηκε ανίκανος να παρουσιάσει έστω έναν δελεαστικό Παράδεισο- ωστόσο μοιράζει πλουσιοπάροχα την υπόσχεση ότι οι σεξουαλικά διεστραμμένοι θα τιμωρούνται σαδιστικά και αιώνια στην Κόλαση, κάτι σχεδόν εξίσου αποκαλυπτικό επειδή ουσιαστικά λέει το ίδιο πράγμα με διαφορετικό τρόπο.

Ειδική υποκατηγορία της σύγχρονης λογοτεχνίας είναι τα απομνημονεύματα ανθρώπων, ανδρών και γυναικών, που έτυχαν θρησκευτικής παιδείας. Ο κόσμος σήμερα έχει έναν αρκετά κοσμικό χαρακτήρα· έτσι ορισμένοι από αυτούς τους συγγραφείς προσπαθούν να διακωμωδήσουν όσα υπέστησαν και όσα υποτίθεται ότι έπρεπε να πιστεύουν. Ωστόσο, οι συγγραφείς αυτών των βιβλίων είναι κατ' ανάγκη άνθρωποι που είχαν τη δύναμη να επιζήσουν από αυτήν την εμπειρία. Είναι

ανυπολόγιστη η ζημιά που έχει προξενήσει σε δεκάδες εκατομμύρια παιδιά η προειδοποίηση ότι ο αυνανισμός προκαλεί τύφλωση ή ότι οι ανήθικες σκέψεις τιμωρούνται με αιώνια μαρτύρια ή ότι οι αλλόπιστοι, συμπεριλαμβανομένων μελών της οικογένειάς τους, καίγονται στην Κόλαση ή ότι τα αφροδίσια νοσήματα μεταδίδονται με τα φιλιά. Και δεν υπάρχει καμία ελπίδα να υπολογιστεί η ζημιά που προξένησαν οι ευσεβείς δάσκαλοι που επέβαλαν βίαια αυτά τα ψέμματα και τα συνόδευσαν με μαστιγώματα και βιασμούς και δημόσιες ταπεινώσεις. Ορισμένοι από εκείνους που «αναπαύονται σε τάφους που δεν τους επισκέπτεται κανείς» μπορεί πράγματι να έχουν συντελέσει στο καλό του κόσμου, όμως εκείνοι που κήρυξαν το μίσος και τον φόβο και την ενοχή και ρήμαξαν αμέτρητες παιδικές ζωές πρέπει να είναι ευγνώμονες που η Κόλαση που κήρυτταν ήταν απλώς ένα από τα πολλά πρόστυχα ψέμματά τους και δεν έχουν σταλεί εκεί για να σαπίσουν.

Η οργανωμένη θρησκεία είναι βίαιη, παράλογη, μισαλλόδοξη, συγγενική με τον ρατσισμό και τον σεχταρισμό, ανίδεη και εχθρική προς την ελεύθερη έρευνα· περιφρονεί τις γυναίκες και καταπιέζει τα παιδιά· είναι πολλά εκείνα που θα έπρεπε να βαρύνουν τη συνείδησή της. Στο κατηγορητήριο πρέπει να προστεθεί και κάτι ακόμη: Με ένα συγκεκριμένο μέρος του συλλογικού μυαλού της, η θρησκεία προσβλέπει στην καταστροφή του κόσμου. Όταν λέω «προσβλέπει», δεν το εννοώ με την καθαρά εσχατολογική έννοια της προσδοκίας του τέλους. Εννοώ, μάλλον, ότι φανερά ή κρυφά επιθυμεί το τέλος. Επειδή ίσως γνωρίζει εν μέρει ότι τα αστήριχτα επιχειρήματά της δεν είναι πειστικά και επειδή ίσως ανησυχεί γιατί έχει συσσωρεύσει άπληστα κοσμική εξουσία και πλούτο, η θρησκεία δεν έχει πάψει ποτέ να κηρύττει την Αποκάλυψη και τη Δευτέρα Παρουσία. Αυτό ήταν το μόνιμο τροπάρι της, από τότε που οι πρώτοι μάγοι-γιατροί και σα-μάνοι έμαθαν να προβλέπουν εκλείψεις και να χρησιμοποιούν τις φτωχές γνώσεις τους σχετικά με τα ουράνια φαινόμενα για να τρομοκρατούν τους αγράμματους. Ξεκινάει από τις επιστολές του αποστόλου Παύλου, που πίστευε και ήλπιζε σαφώς ότι ο χρόνος της ανθρωπότητας εκπνέει, και φτάνει μέχρι τις τρελές φαντασιώσεις της Αποκάλυψης, που την έγραψε, σε κάθε περίπτωση αλησμόνητα, ο επονομαζόμενος Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος στην Πάτμο, και τη δημοφιλή λαϊκή σειρά βιβλίων «Left Behind», η οποία, «με την υπογραφή» δήθεν του Τιμ Λαχί και του Τζέρι Μπ. Τζένκινς, συγγράφηκε προφανώς με την παλιά γνωστή μέθοδο: Δυο ουρακοτάγκοι αφέθηκαν ελεύθεροι να κάνουν ότι θέλουν με έναν επεξεργαστή κειμένου:

Η στάθμη του αίματος συνέχισε να ανεβαίνει. Εκατομμύρια πουλιά συνέρρευσαν στην περιοχή και έτρωγαν τα απομεινάρια (...) και στο σταφυλοπιεστήριο

πατούσαν έξω από την πόλη, και αίμα χυνόταν από το σταφυλοπιεστήριο, που έφτανε μέχρι τα γκέμια των αλόγων, σε απόσταση τριακοσίων είκοσι δύο χιλιομέτρων.

Πρόκειται για καθαρά παρανοϊκή αφήγηση, γαρνιρισμένη με περικοπές άλλων συγγραφέων. Πιο στοχαστικά, αλλά όχι λιγότερο θλιβερά, απαντά στον «Πολεμικό Ύμνο της Δημοκρατίας» της Τζούλια Γουόρντ Χάου, που μιλάει για το ίδιο σταφυλοπιεστήριο, και σε αυτό που ψιθύρισε ο Ρόμπερτ Οπενχάιμερ όταν παρακολουθούσε την πρώτη πυρηνική έκρηξη στην έρημο Αλαμογκόρντο στο Νέο Μεξικό και άκουσε τον εαυτό του να απαγγέλει από το ινδουιστικό έπος Μπαγκαβάντ Γκιτά: «*Είμαι ο Θάνατος, ο καταστροφέας των κόσμων*». Ένα από τα κοινά που έχει η θρησκευτική πίστη με την επικίνδυνη, εγωιστική νηπιακή ηλικία του ανθρώπινου είδους, είναι η απωθημένη επιθυμία της να δει τα πάντα να διαλύονται, να ερειπώνονται και να εκμηδενίζονται. Αυτή η ανάγκη για καταστροφή συνδυάζεται με δύο άλλα είδη «ένοχης χαράς» ή, όπως λένε οι Γερμανοί, (shcadenfreude). Πρώτον, με την εξολόθρευση των άλλων, ακυρώνεται -ή μάλλον ξεπληρώνεται ή αντισταθμίζεται- ο δικός σου θάνατος. Δεύτερον, μπορεί κανείς πάντα να ελπίζει εγωιστικά ότι ο ίδιος θα γλυτώσει, ότι ο εξολοθρευτής θα τον περιμαζέψει και θα τον κρύψει στον κόρφο του για να τον προφυλάξει και από εκεί θα παρακολουθεί ευχαριστημένος τις συμφορές των λιγότερο τυχερών. Ο Τερτυλλιανός, ένας από τους πατέρες της Εκκλησίας που απέτυχαν να δώσουν πειστική περιγραφή του Παραδείσου, είχε ίσως την εξυπνάδα να αναζητήσει τον μικρότερο δυνατό κοινό παρονομαστή και να υποσχεθεί, ότι μία από τις μεγαλύτερες απολαύσεις τής μετά θάνατον ζωής, θα είναι η αιώνια θέαση των μαρτυριών των κολασμένων. Δεν ήξερε πόσο δίκιο είχε όταν επικαλέστηκε την ανθρωπογενή φύση της πίστης.

Όπως πάντα, τα ευρήματα της επιστήμης εμπνέουν πολύ περισσότερο δέος από τις μεγαλοστομίες των ευσεβών. Η ιστορία του κόσμου ξεκινά περίπου δώδεκα δισεκατομμύρια χρόνια πριν, αν η λέξη «χρόνος» σημαίνει κάτι. (Αν δεν χρησιμοποιήσουμε σωστά τη λέξη «χρόνος», θα καταλήξουμε στην παιδαριώδη εκτίμηση του περίφημου αρχιεπισκόπου Τζέιμς Άσερ του Άρμα της Ιρλανδίας, που υπολόγισε ότι η γη -η «γη», προσέξτε, όχι το σύμπαν- γεννήθηκε το Σάββατο 22 Οκτωβρίου 4004 π.Χ. στις 6.00 μ.μ. Ο Γουίλιαμ Τζένινγκς Μπράιαν, πρώην υπουργός εξωτερικών των Η.Π.Α. και δυο φορές υποψήφιος των Δημοκρατικών για την προεδρία, επιβεβαίωσε τη συγκεκριμένη ημερομηνία σε ένορκη κατάθεσή του στο δικαστήριο την τρίτη δεκαετία του 20ού αιώνα. Η πραγματική ηλικία του

ήλιου και των πλανητών που περιστρέφονται γύρω του -από τους οποίους μόνο ένας μπορεί να φιλοξενήσει ζωή- είναι ίσως 4.500.000.000 έτη, υπολογισμός που υπόκειται σε αναθεώρηση. Πιθανότατα, αυτό το συγκεκριμένο μικροσκοπικό ηλιακό σύστημα έχει μπροστά του τουλάχιστον άλλα τόσα χρόνια για να συνεχίσει και να ολοκληρώσει την πύρινη πορεία του· το προσδόκιμο ζωής του ήλιου μας ανέρχεται κάπου στα 5.000.000.000 έτη. Ωστόσο, σημειώστε την ημέρα. Καθώς θα πλησιάζει εκείνη η στιγμή, ο ήλιος θα εκραγεί και θα μεταλλαχθεί, όπως εκατομμύρια άλλοι ήλιοι, σε έναν πρησμένο «κόκκινο γίγαντα», οι ωκεανοί της γης θα αρχίσουν να βράζουν και κάθε δυνατότητα ζωής σε οποιανδήποτε μορφή θα εξαφανιστεί. Οι περιγραφές των προφητών δεν αποδίδουν ούτε στο ελάχιστο την τρομακτική ένταση και το αναπόδραστο αυτής της στιγμής. Ο άνθρωπος έχει έναν τουλάχιστον αξιοθρήνητο εγωιστικό λόγο να μην φοβάται ότι θα ζήσει εκείνη τη στιγμή: Σύμφωνα με τους τελευταίους υπολογισμούς είναι πολύ πιθανόν η βιόσφαιρα να έχει καταστραφεί στο μεταξύ από διαφορετικά και πιο χαμηλής έντασης είδη υπερθέρμανσης. Σύμφωνα με πολλούς αισιόδοξους ειδικούς, δεν απομένουν πολλοί αιώνες ζωής στον άνθρωπο ως βιολογικό είδος στη γη.

Επομένως, με πόση περιφρόνηση και δυσπιστία πρέπει κανείς να αντιμετωπίζει εκείνους που δεν θέλουν να περιμένουν, και κοροϊδεύουν τον εαυτό τους και τρομοκρατούν τους άλλους -ειδικά τα παιδιά, όπως συμβαίνει συνήθως- με φρικτές εικόνες της αποκάλυψης, που θα την ακολουθήσει η αμείλικτη κρίση εκείνου που υποτίθεται ότι μας έβαλε σε αυτό το αναπόδραστο δίλημμα; Μπορεί τώρα να γελάμε με τους μαινόμενους ιεροκήρυκες που μιλούσαν για την αιώνια καταδίκη στην Κόλαση και απολάμβαναν να κάνουν νεανικές ψυχές να ζαρώνουν από φόβο μπροστά στις πορνογραφικές εικόνες του αιώνιου μαρτυρίου που τους περιέγραφαν, όμως αυτό το φαινόμενο έχει επανεμφανιστεί με πιο προβληματική μορφή στην ιερή συμμαχία που έχουν συνάψει οι ευσεβείς με αυτό που μπορούν να δανειστούν ή να κλέψουν από τον κόσμο της επιστήμης. Να τι λέει ο Περβέζ Χουντμπχόι, καθηγητής πυρηνικής φυσικής και φυσικής υψηλής ενέργειας στο πανεπιστήμιο του Ισλαμαμπάντ στο Πακιστάν, όταν γράφει για τη φοβερή νοοτροπία που επικρατεί στη χώρα του -από τις πρώτες παγκοσμίως που όρισαν την εθνικότητα με θρησκευτικούς όρους:

Σε δημόσια συζήτηση που διεξήχθη την παραμονή των πακιστανικών πυρηνικών δοκιμών, ο πρώην αρχηγός του πακιστανικού στρατού στρατηγός Μίρζα Άσλαμ Μπεγκ είπε: «Μπορούμε να χτυπήσουμε μία και δεύτερη, ακόμη και τρίτη φορά». Η προοπτική ενός πυρηνικού πολέμου τον άφηνε ασυγκίνητο. «Μπορεί κανείς να

πεθάνει διασχίζοντας τον δρόμο», είπε, «ή να πεθάνει σε έναν πυρηνικό πόλεμο. Ούτως ή άλλως, θα πεθάνει κάποτε.,» Η Ινδία και το Πακιστάν είναι δύο παραδοσιακές κοινωνίες, όπου η βασική δομή της θρησκευτικής πίστης επιβάλλει την αποδυνάμωσή τους και την υποταγή τους σε μεγαλύτερες δυνάμεις. Η μοιρολατρική ινδουιστική πεποίθηση ότι τα αστέρια στον ουρανό, καθορίζουν το πεπρωμένο μας ή η αντίστοιχη μουσουλμανική πίστη στο κισμέτ σίγουρα εξηγούν ένα μέρος του προβλήματος.

Δεν θα διαφωνήσω με τον πολύ τολμηρό καθηγητή Χουντμπχόι, που μας προειδοποίησε για το γεγονός ότι ορισμένοι από τους γραφειοκράτες του πακιστανικού πυρηνικού προγράμματος ήταν κρυφοί υποστηρικτές του Μπιν Λάντεν και ο οποίος επίσης αποκάλυψε τους παράλογους φανατικούς μέσα σε αυτό το σύστημα που ελπίζουν να χρησιμοποιήσουν τη δύναμη των μυθικών τζίνι, ή δαιμόνων της ερήμου, για στρατιωτικούς σκοπούς. Στον δικό του κόσμο, οι εχθροί είναι κυρίως οι μουσουλμάνοι και οι ινδουιστές. Όμως και στον «ιουδαιοχριστιανικό» κόσμο επίσης, υπάρχουν εκείνοι που θέλουν να φαντασιώνουν μια τελική σύγκρουση και κοσμούν το όραμά τους με σύννεφα σε σχήμα μανιταριού. Η τραγική και δυνητικά θανάσιμη ειρωνεία είναι ότι εκείνοι που περισσότερο απ' όλους περιφρονούν την επιστήμη και τη μέθοδο της ελεύθερης έρευνας κλέβουν τα τεχνολογικά προϊόντα τους και τα προσαρτούν στα αρρωστημένα όνειρά τους.

Η επιθυμία του θανάτου, ή κάτι παρόμοιο, μπορεί να λανθάνει σε όλους μας. Στη στροφή του 1999 προς το 2000, πολλοί μορφωμένοι άνθρωποι ξεστομίζαν και δημοσίευαν άπειρες ανοησίες σχετικά με μια σειρά πιθανών καταστροφών και δραμάτων. Αυτό δεν ήταν καλύτερο από την πρωτόγονη αριθμολογία· στην πραγματικότητα ήταν λίγο χειρότερο, επειδή το 2000 ήταν απλώς ένας αριθμός στα χριστιανικά ημερολόγια και επειδή ακόμη και οι πιο σθεναροί υποστηρικτές της Βίβλου παραδέχονται σήμερα ότι αν ο Ιησούς ήταν ιστορικό πρόσωπο γεννήθηκε μετά το 4 μ.Χ. Το 2000 ήταν απλώς ένα οδόμετρο για ηλίθιους, που επιζητούσαν την ανέξοδη συναρπαστική εμπειρία της επικείμενης Τελικής Κρίσης. Ωστόσο η θρησκεία νομιμοποιεί αυτού του είδους τις αντιδράσεις και διεκδικεί το δικαίωμα να πρωτοστατεί στο τέλος της ζωής, όπως ακριβώς ελπίζει να μονοπωλήσει τα παιδιά στο ξεκίνημα της ζωής. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, ότι η λατρεία του θανάτου και η επιμονή για αιωνούς που προμηνύουν το τέλος του κόσμου, απορρέουν από την κρυφή επιθυμία μας να δούμε το τέλος να έρχεται για να τερματιστεί η αγωνία και η αμφιβολία που πάντα αποτελούν κίνδυνο για την

πίστη. Όταν γίνεται σεισμός ή χτυπάει τσουνάμι ή τυλίγονται στις φλόγες οι Δίδυμοι Πύργοι, μπορεί κανείς να δει και να ακούσει την κρυφή ικανοποίηση των πιστών. Αρχίζουν να λένε χαιρέκακα: «Να τι συμβαίνει όταν δεν μας ακούτε!». Χαμογελούν υποκριτικά και προσφέρουν μια λύτρωση που δεν είναι δική τους για να την παραχωρήσουν και, αν τους ρωτήσεις, φοράνε μια απειλητική σκυθρωπή έκφραση που λέει: «Ωστε απορρίπτεις τον Παράδεισο που σου προσφέρουμε; Ε λοιπόν, σε αυτήν την περίπτωση σου έχουμε φυλάξει μια εντελώς διαφορετική μοίρα». Τόση αγάπη! Τόσο ενδιαφέρον!

Το στοιχείο της επιθυμίας για αφανισμό φαίνεται απροκάλυπτα στις χιλιαστικές σχέτες της εποχής μας, που αποκαλύπτουν τον εγωισμό τους αλλά και τον μηδενισμό τους, ανακοινώνοντας πόσοι είναι εκείνοι που θα «σωθούν» από την έσχατη καταστροφή. Ως προς αυτό, οι ακραίοι προτεστάντες κάνουν σχεδόν το ίδιο λάθος που κάνουν οι πιο υστερικοί μουσουλμάνοι. Το 1844, εμφανίστηκε ένα από τα μεγαλύτερα αμερικανικά κινήματα θρησκευτικής «αφύπνισης», με ηγέτη κάποιον Τζορτζ Μίλερ. Ο Μίλερ κατάφερε να συνωστίσει στις βουνοκορφές της Αμερικής πλήθη εύπιστων ηλιθίων που (αφού ξεπούλησαν τα υπάρχοντά τους) πείστηκαν ότι στις 22 Οκτωβρίου εκείνης της χρονιάς θα ερχόταν η συντέλεια του κόσμου. Εγκαταστάθηκαν στα βουνά -τι περίμεναν ότι θα άλλαζε με αυτό;- ή στις στέγες των χαμόσπιτών τους. Όταν το τέλος που περίμεναν δεν έφτασε, οι όροι που χρησιμοποίησε για να τους μιλήσει ο Μίλερ ήταν εξαιρετικά ενδεικτικοί. Πρόκειται, τους ανακοίνωσε, για τη «Μεγάλη Απογοήτευση». Στην εποχή μας, ο Χαλ Λίντσεϊ, συγγραφέας του δημοφιλούς «The Late Great Planet Earth», έχει επιδείξει την ίδια λαχτάρα για αφανισμό. Έχοντας την εύνοια υψηλόβαθμων Αμερικανών συντηρητικών, ο Λίντσεϊ σε τηλεοπτική συνέντευξή του τοποθέτησε χρονικά την αρχή της περιόδου των «Μεγάλων Βασάνων» -μιας επταετούς περιόδου αλληλοσπαραγμού και τρόμου- στο 1988. Αυτό θα έφερνε τον Αρμαγεδώνα (όταν η περίοδος των «Μεγάλων Βασάνων» θα έφτανε στο τέλος της) το 1995. Ο Λίντσεϊ μπορεί να είναι ένας τσαρλατάνος, όμως είναι βέβαιο ότι ο ίδιος και οι οπαδοί του κατατρύχονται από ένα μόνιμο αίσθημα απογοήτευσης.

Παρ' όλ' αυτά, τα αντισώματα της μοιρολατρίας και της αυτοκτονίας και του μαζοχισμού υπάρχουν εγγενώς στο ανθρώπινο είδος. Κυκλοφορεί μια πολύ γνωστή ιστορία για την πουριτανική Μασαχουσέτη στα τέλη του 18ου αιώνα. Ενώ συνεδρίαζε το νομοθετικό σώμα, ο ουρανός έγινε ξαφνικά μολυβής και σκοτείνιασε παρ' όλο που ήταν ακόμη μεσημέρι. Η απειλητική όψη του -το σκοτάδι που έπεσε μέρα μεσημέρι- έπεισε πολλούς νομοθέτες ότι ο κίνδυνος που είχαν

μέσα στο θολωμένο τους μυαλό πλησίαζε. Ζήτησαν να αναβληθούν οι εργασίες της συνέλευσης για να επιστρέψουν στα σπίτια τους και να πεθάνουν εκεί. Ο πρόεδρος του νομοθετικού σώματος, Έιμπραμ Ντάβενπορτ, διατήρησε την ψυχραιμία και την αξιοπρέπεια του. «Κύριοι», είπε, «είτε έφτασε η Ημέρα της Κρίσεως είτε όχι. Αν όχι, δεν υπάρχει λόγος για πανικό και θρήνους. Αν έφτασε όμως, θα ήθελα να με βρει πάνω στο καθήκον. Προτείνω, λοιπόν, να ανάψουμε κεριά». Αυτό ήταν ό,τι καλύτερο μπορούσε να κάνει ο Ντάβενπορτ αυτήν την καθορισμένη και προληπτική για τον ίδιο ημέρα. Παρ' όλ' αυτά, επικροτώ την πρότασή του...

Πηγή: «Ο Θεός δεν είναι μεγάλος - Πως η θρησκεία δηλητηριάζει τα πάντα» - Κρίστοφερ Χίτσενς (Εκδόσεις «Scripta», μετάφραση Δέσποινα Ρισσάκη)